

ÎN AMINTIREA PROFESORULUI MIRCEA IVĂNOIU (24 NOIEMBRIE 1951-15 NOIEMBRIE 2022)

Horia Salcă^{1,2}, Vlad Țepeș³

„Două lucruri îmi umplu sufletul cu mereu nouă și crescândă admirație: cerul înstelat de deasupra mea și legea morală din mine“.

(Immanuel Kant. *Critica rațiunii practice*, vezi infra nota 4).

Ca foști studenți, găsim oportun să aducem un omagiu profesorului Mircea Ivănoiu, un mare patriot, iubitor al Basarabiei și Bucovinei, cu care avea și legături de sânge, un Badea Cârțan modern, cu desaga mereu plină de cărți și pachete pentru frații de peste Prut, dar și un asiduu participant la reuniunile „Cucuteni 5000 Redivivus”, din momentul în care le-a descoperit.

Mulți dintre foștii săi studenți își amintesc cum erau impresionati de comportamentul lui Mircea Ivănoiu, de rigoarea sa de dascăl de Mecanica fluidelor, de valorile pe care și le însușise de mic, de corectitudinea sa, de respectul față de adevăr, de dorința de-a servi și disponibilitatea de a o face. Interesul material, dorința de afirmare cu tot dinadinsul îi erau totalmente străine, locul lor fiind luat de valorile creștine de credință, speranță și dragoste.

Neobosit în căutarea și afirmarea adevărului în servirea țării și a românilor, cu precădere a celor în dificultate, a celor din Bucovina de Nord și Republica Moldova, s-a aflat în mijlocul studenților în zilele din decembrie 1989 și în cele ce au urmat. A fost un colaborator constant și

¹ Dr. ing., Research Fellow, INTI International University, Putra Nilai, Negeri Sembilan, Malaysia; Independent Researcher, Science Museum, Wroughton, UK, horia.salca@gmail.com.

² Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (C.R.I.F.Ș.T.) al Academiei Române.

³ Ing., manager Strategic Metal SRL Brașov, vlad100@yahoo.com.

chiar un îndrumător pentru studenții care am scos revista „Replica”, iar apoi s-a regăsit firesc în fruntea Alianței Civice din Brașov, încă de la înființarea acesteia și până la plecarea sa la studii în Franța. Una dintre ultimele amintiri sunt legate de două pachete voluminoase de cărți primite de la un director veteran al Uzinei Hidromecanica, pe care ne-a rugat să le transmitem profesorului Valeriu Podborschi de la Universitatea Tehnică a Moldovei de la Chișinău, pentru a le duce la destinație, de oferta de a ne ajuta cu mutarea unei biblioteci de la Proiect Brașov: în marea lui bucurie de a ajuta, care îl făcea cu totul special.

Originea

Mircea Ivănoiu s-a născut în 24 noiembrie 1951 la Lugoj, în județul Timiș, unicul copil al soților Ivănoiu: Ilie (1914-1996) și Tamara (1921-1993). Ilie era oltean din Cleanov, unul dintre cele trei sate ale comunei Carpen, județul Dolj⁴, dintr-o familie cu șase copii, cinci băieți (Ion zis Nenea, Mitu, Marin, Mitică și Ilie) și o fată, Creța, decedată la 17 ani de tuberculoză. „*Tata era un oltean atipic, fără agresivitate socială și cu un simț al umorului care impresiona pe foarte mulți colegi ai mei*”, spunea Mircea Ivănoiu. Bunicii paterni au fost Dumitru Ivănoiu, zis Găluș, un țăran harnic și apreciat de săteni, secretar al Băncii Albina din Cleanov,

⁴ Județul Mehedinți în perioada interbelică, apoi regiunea Craiova, iar din 1968 județul Dolj. Poate că explicația de aici este prea întinsă, dar merită: după venirea comuniștilor, s-a făcut o reformă administrativă prin Legea nr. 5 din 7 septembrie 1950 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române, publicată în B. Of. nr. 77 din 8 septembrie 1950. Apoi, la solicitarea sovieticilor, s-a modificat Constituția R.P.R. în 24 septembrie 1952, publicată în B. Of. nr. 1 din 27 septembrie 1952. A urmat imediat Decretul 331/1952 din 19 septembrie 1952 privind modificarea legii nr. 5/1950, pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române, publicat în B. Of. nr. 50 din 27 septembrie 1952, care punea în operă dispozițiile noii Constituții din 1952. Menționez cea mai infamă creație a reformei din 1952 și anume înființarea Regiunii Autonome Maghiare, care s-a constituit pe teritoriul fostei regiuni Mureș de care fuseseră detașate unele raioane la regiunea Cluj, altele au fost preluate de la regiunea Stalin (Brașov), iar regiunea Sibiu a fost desființată, raioanele sale fiind preluate de Stalin. Legea nr. 2 din 16 februarie 1968 privind organizarea administrativă a teritoriului R.S.R., publicată în B. Of. nr. 17-18 din 17 februarie 1968, revenea la formula administrativă consacrată a țării, care prevedea organizarea pe județe (39, față de cele 58 desființate în 1950, constituite pe fundamentul județelor interbelice, inspirate, la rândul lor, după modelul departamentelor franceze).

mort de timpuriu (1952) din cauza unui cancer digestiv, și Brândușa Ivănoiu, cunoscută și ca Moșica, care a trăit peste 90 ani.

Ilie a făcut liceul la Strehaia, apoi Școala Superioară de Comerț Orșova. După absolvirea Școlii de Comerț, adică după 1935, Ilie a căutat de lucru în București, locuind o vreme la unul dintre frații lui, Mitu Ivănoiu, care era muncitor la Atelierele CFR Grivița. Probabil că a fost angajat acolo temporar, după cum arată o mențiune pe spatele unei fotografii: „Ilie D. Ivănoiu, secția a VI-a Întreținere, ajustor, București”. Apoi a lucrat în Ministerul Lucrărilor Publice, contabil, ultima dată la Bălți, la Serviciul de Drumuri și Poduri, unde avea să își cunoască viitoarea soție și să se căsătorească. Ilie Ivănoiu a fost mobilizat ca sublocotenent de rezervă, arma infanterie, al Armatei Regale Române, prin Ordinul de zi nr. 1150/1940, dar a rămas concentrat pe loc⁵. Aceasta l-a scutit de riscurile pe care le presupunea participarea la războiul antisovietic, mai ales ca ofițer. În 1944, Serviciul de Drumuri și Poduri Bălți s-a refugiat în prima etapă la București, apoi la Lugoj, unde au fugit majoritatea de frica bombardamentelor americane. Ilie Ivănoiu a profitat de ocazie în perioada în care au stat la București (locuiau undeva pe lângă Carul cu Bere) pentru a se înscrie la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale, precursora Academiei de Științe Economice (ASE). Cei patru frați ai săi au fost pe front de la început până la capăt. Ilie a fost trimis pe front la începutul lunii aprilie 1945, așa că a participat la al Doilea Război Mondial doar pe frontul de Vest, în Cehoslovacia. După război a ajuns inspector la Banca Națională, unde prietenul său de o viață, coleg și șef, era Dumitru (Mitu) Terfăloagă, directorul filialei Lugoj, iar mai târziu al filialei Timișoara a Băncii Naționale a R.S.R.

Tamara, născută Climovici, alintată Temi, era din orașul Bălți⁶, în nordul Basarabiei, unde tatăl ei, Mihail Climovici, fusese telegrafist la

⁵ Specialiștii din industria de armament și cei din domenii vitale pentru economia națională puteau fi scutiți de front (nota H.S.). probabil că și cei care lucrau la drumuri făceau un fel de concentrare pe loc, drumurile spre front având o importanță în economia războiului (nota M.I.).

⁶ Enumăr câteva personalități din Bălți: omul politic Ion Pelivan, membru în Sfatul Țării, mort în închisoarea de la Sighet; actorii Stela Popescu și Colea Răutu;

CFR, în gara Bălți Pământeni (cunoscută și ca Gara „Bălți-Oraș” sau Gara de Vest), situată aproape de centrul orașului, o gară mixtă, de unde se încărcau și trenurile cu marfă, în special cu ulei și zahăr, de la fabricile din oraș. Ulterior, tatăl avea să fie transferat ca impiegat de mișcare în gara Târnova, tot pe segmentul de cale ferată Bălți-Ocnița. Familia din care se trăgea Mihail Climovici, însă, se pare că era stabilită la Hotin⁷, acesta provenind dintr-o familie cu opt copii, dintre care două fete. Bunica maternă a lui Mircea Ivănoiu a fost Ecaterina Climovici (născută Popitașenco), pe care nu a apucat să o cunoască, aceasta murind cu mai puțin de un an înaintea nașterii sale, tot în refugiu la Lugoj, fiind înmormântată în același cimitir ortodox din Lugoj unde sunt și părinții lui Mircea. Acesta spunea: *„mama venea aici cel puțin de două-trei ori pe lună, legătura lor spirituală trecea dincolo de moarte”*. Locuința soților Climovici la Bălți era, în vremea copilăriei Tamarei și a fratelui ei mai mic Anatolie (Tolea), peste linii de cale ferată ale gării mai sus pomenite, pe un delușor. Întreaga familie: Mihail, Ecaterina, Tamara și Anatolie Climovici s-a refugiat din Bălți, în 1944, în România: Anatolie la Deva și Pucioasa, cu liceul, ceilalți, întâi la București, unde a venit Tamara cu soțul, apoi la Lugoj, urmând serviciul. *„Sunt urmașul unor refugiați din Basarabia, mama mea provenind dintr-o familie care se considera română, deși în realitate sunt amestecate două-trei etnii. Important este faptul că pe atunci această familie era integrată statului român (bunicii erau născuți și au trăit și sub administrație țaristă) și prin loialitatea de o viață față de România (s-au refugiat în 1944 la vârste de peste 50 de ani și au murit în țară) și-au exprimat clar naționalitatea”*⁸.

O amintire plăcută lui Mircea Ivănoiu era aceea a vizitei bunicului Mihail, tata-mare, la Lugoj, prin 1968, când a vrut cu tot dinadinsul să se

mitropolitul Visarion Puiu, fost episcop al Hotinului; dr. Nicolae Testemițanu, chirurg și politician (<https://ro.wikipedia.org/wiki/B%C4%831%C8%9Bi>).

⁷ Județul interbelic Bălți se învecina la nord cu județul Hotin, la est cu județul Soroca, la vest cu Iași și Botoșani, iar la sud cu județele Lăpușna și Orhei.

⁸ Mircea Ivănoiu, interviu acordat lui Gabriel Gherasim, de la memoria.ro, https://www.memoria.ro/marturii/perioade_istorice/dupa_1989/interviu_cu_profesorul_mircea_ivanoiu_din_brasov_n_dot_1951_la_lugoj_/1620/.

fotografieze cu nepotul lui de 16 ani, elev de liceu la „Brediceanu”. Tamara a făcut școala primară la Bălți, apoi a plecat la Chișinău, unde a absolvit foarte bine, în anul 1939, Liceul Eparhial de Fete^{9,10}. Intrând cu încredere în viață, așa cum o arată o fotografie de la acea vreme, alături de colega ei Galea Podgurschi, visul ei de fată, probabil având-o ca model pe directoarea Elena Alistar, era să devină medic. Războiul avea să îi spulbere toate visele... Îi dau din nou cuvântul lui Mircea: *„Visul ei a fost să devină medic. Din cauza războiului și refugiului, familia nu a putut să o întrețină la studii, deja fratele făcea studii ingineresti la Iași. Toată viața a trăit cu această neîmplinire și cu o venerație aproape idolatrizantă față de casta medicală. Era vorba și de prestigiul social al profesiei, este poziția de pe care poți să-ți demonstrezi în cel mai direct mod umanismul. Prin această profesie poți să faci binele imediat, concret, extrem de vizibil și te bucuri, atât timp cât nu abdică de la*

⁹ Școala Eparhială de Fete a fost înființată la inițiativa arhiepiscopului Antonie Șokotov. Clădirea instituției, finalizată în 1864, era destul de impunătoare, fiind din piatră albă, cu două etaje, cu o amprentă la sol de 37 metri în lungime și 13 în lățime. Școala avea cantină, spălătorie, depozit și săli de studii luminoase. La parter se aflau sălile de curs, cantina și bufetul, apartamentul directorului și camerele educatoarelor. Dormitoarele și spitalul se aflau la primul etaj. Ea era amplasată pe o colină, înconjurată de grădini, vii și livezi. Veneau să studieze aici mai ales fiice de preoți și învățători, iar învățământul era organizat în trei serii: pregătitoare, primară și medie, după nivelul de pregătire intelectuală. Fiecărei eleve i se stabilea o bursă anuală de 50-60 de ruble. Hrana și îmbrăcămintea erau gratuite. În cazul în care absolventele se căsătoreau primeau un ajutor financiar, în legătură cu notele obținute, dar nu depășea 30 de ruble. Așa a început să funcționeze o nouă instituție de învățământ teologic și nu numai, care a dat Basarabiei soții de preoți, profesoare pentru clasele primare cu probitate morală, dar și adevărate personalități, cum a fost Elena Alistar (1873-1955), singura femeie în Sfatul Țării, care, la 27 martie 1918, hotărâse unirea cu Patria-mamă. Din 1928, direcțiunea școlii a fost asigurată de dr. Elena Alistar, medic, om politic și luptător pentru cauza românească. Liceul a publicat revista literară „Ghiocelul”, care a fost înființată în 1934, având ca scop încurajarea tinerelor talente. Astăzi, pe locul liceului este construită o uzină (apud <https://chisinaucapitala.wordpress.com/2012/01/30/scoala-eparhiala-de-fete-din-chisinau/>).

¹⁰ Căutând informații despre Liceul Eparhial de Fete din Chișinău, am avut surpriza să constat că singurul documentar fotografic pe această temă, din România și Republica Moldova, îi aparține lui Mircea Ivănoiu și se află la adresa următoare: <https://diez.md/2020/04/30/foto-calatorie-in-timp-cum-aratau-elevele-de-la-scoala-eparhiala-de-fete-din-chisinau-in-anii-1930/>.

principii, de recunoașterea socială, indiferent de regim politic sau conjunctură”. La scurtă vreme a urmat ocupația sovietică a Basarabiei și Bucovinei de Nord, iar după un an ofensiva germano-română eliberatoare. S-a angajat Serviciul de Drumuri și Poduri Bălți, s-a căsătorit și a sperat ca viața să revină la un făgaș normal. Numai că nu s-a întâmplat așa, iar în 1944, împreună cu soțul și părinții a plecat spre țara mamă, lăsând în urmă Basarabia mult-iubită.

Tolea Climovici (1925-2002) era un bărbat înalt (în liceu a fost cel mai înalt din clasă!) și prezentabil, la fel ca mama lui Mircea (probabil că de aici vine gena!). El a urmat Liceul teoretic de băieți „*Ion Creangă*” din Bălți¹¹, elev merituos, demn de chipiul liceului, pe care îl purta cu mândrie. Directorul liceului era profesorul de română Simion Vărzaru, sub conducerea căruia elevii s-au refugiat în țară, în ultima clasă de liceu, în martie 1944 fiind evacuați la Liceul „*Decebal*” din Deva, iar bacalaureatul l-au susținut la Pucioasa. Simion Vărzaru a fost apoi un număr de ani profesor de limba și literatura română în București. Tolea Climovici a terminat Facultatea de Construcții la Iași și s-a căsătorit cu Elena Climovici, născută Stănescu, Țuca pentru cei apropiați, ingineră chimistă de o anumită notorietate în petrochimie (a fost șefă de proiect la rafinăria de la Pitești). Ei s-au stabilit la Ploiești, unde tânărul inginer reprofilat în construcții de obiective în petrol și gaze, iar soția sa avea o poziție profesională solidă. Au avut o singură fată, Mihaela, apropiată de vârstă cu Mircea, care a făcut Liceul „*Mihai Viteazul*” din Ploiești.

¹¹ Liceul a fost fondat în 1906, ca gimnaziu de băieți, iar ulterior s-a completat și cursul superior. După unire, gimnaziul s-a transformat în liceu românesc, luând apoi numele lui Ion Creangă. După clasa a șaptea, liceenii erau divizați după aptitudini, în secția reală și umanistă. Bacalaureatul se susținea în prezența părinților și rudelor, iar apoi elevii purtau numele de „*absolvenți ai Liceului de băieți Ion Creangă*”. Elevii au avut o publicație, începând din 1935, care se numea „*Crenguța*”. În 1940, în urma anexării Basarabiei de Uniunea Sovietică, Liceul „*Ion Creangă*” a fost desființat. În 1941, la începutul războiului contra URSS, clădirea liceului a ars, iar după eliberare, liceul și-a reluat activitatea în clădirea Școlii Normale. În timpul războiului, în ciuda dificultăților, s-a construit o nouă clădire, care a fost inaugurată solemn la 31 octombrie 1943. Aici Liceul „*Ion Creangă*” a funcționat numai câteva luni, după aceea evacuat la Deva, apoi desființat de ruși.

Anatol Climovici avea să devină șeful Serviciului de construcții al Trustului Construcții și Montaje din Ploești.

Cam în același timp cu familiile Climovici și Ivănoiu, au venit în România nașii de cununie ai părinților săi, soții Ciornei, el fiind inginerul Vasile Ciornei (1905-1961) și directorul Serviciului de Drumuri și Poduri Bălți – un tip masiv, dar pus pe șotii – șeful mamei sale la Bălți. Familia Ciornei odihnește în Cimitirul ortodox din Lugoj: monumentul funerar a fost conceput și ridicat de Vasile Ciornei în memoria unicei lui fiice, Elena (Lili) Ciornei (1930-1944), elevă la Liceul Ortodox din Iași, apoi la Liceul din Lugoj, răpusă timpuriu de o tuberculoză galopantă. În memoria fratelui inginerului, Nicolaie Ciornei, dispărut în Banat în 1939, o latură a monumentului îi poartă numele. Ulterior, ing. Ciornei (decedat dintr-o comoție cerebrală) și soția sa, Eugenia, care i-a supraviețuit cu 25 ani („*deși era fumătoare înrăită*”), au fost înmormântați în același cavou. Biroul pe care l-a avut ca licean Mircea și scaunul aferent a fost al inginerului Ciornei. Altă persoană refugiată a fost verișoara primară a mamei, Lenuța, cu părinții (familia Neamțu: Grișa și Marusia, mătușa mamei era cunoscută în familie sub numele Tiotca). Lenuța s-a căsătorit cu un colonel farmacist din Armata Regală, Constantin Apreotesei (nenea Titi), unchiul cel mai iubit al lui Mircea Ivănoiu. Colonelul Apreotesei a fost o lungă perioadă șeful farmaciei Spitalului Militar din București. Inițial au locuit într-o vilă cochetă pe str. Dr. Djuvara din Cotroceni, unde Mircea avea să își petreacă o mare parte a vacanțelor din copilărie, evocând „*iedera care urca pe casa finisată în calcio vecchio și mirosul îmbătător de regina nopții*”. Apoi, după „sistemizarea” cartierului s-au mutat la bloc, în capătul cartierului Militari. Ei au avut un fiu, cu șase ani mai mare, viitor chirurg la Spitalul Militar și la Fundeni, dr. Cristian Apreotesei (Coca). O altă verișoară a Tamarei, tot Lenuța, s-a stabilit la Cluj. La Lugoj, aproape toți refugiații se cunoșteau între ei, iar Mircea Ivănoiu își amintea de legăturile strânse, pe care părinții le aveau cu familiile Cutaș, Vinescu și Voloșciuc. Dintre colegii soților Ivănoiu la Serviciul de Drumuri și Poduri Bălți, au venit în țară și soții Zinconvschi, stabilindu-se la Brașov. Grigore Z. (1912-2000), absolvent al Academiei

de Arte Frumoase Iași (1936, secția artă decorativă), a debutat la Salonul Oficial din București (1945) și a activat în Filiala UAP Brașov (1955).

Cred că este firesc să reamintesc aici, succint, drama Basarabiei și Bucovinei de Nord, în fapt a țării întregi¹². În 1940, după două ultimatumuri (datele 26 și 28 iunie) înaintate României, Uniunea Sovietică a ocupat Basarabia, ținutul Herța și Bucovina de Nord – consecință directă a protocolului adițional secret la Pactul de neagresiune germano-sovietic Ribbentrop-Molotov (cunoscut și ca Pactul Hitler-Stalin), semnat în 23 august 1939. Foarte mulți români din teritoriile ocupate, și-au asumat statutul de „refugiat”, de teama viitorului a dictaturii sovietice. În România, refugiații urmau o procedură: controlul medical, polițienesc și vamal. Trebuia să li se elibereze carnet de identitate pentru refugiați, însă din lipsă de imprimare, urma ca acestea să fie eliberate de autoritățile din județele unde plecau. Li se vizau actele de identitate se menționa data când s-au repatriat. Nici astăzi nu se cunoaște cu exactitate numărul exactă a persoanelor care s-au retras în România din Basarabia și Bucovina de Nord în 1940. Acesta s-ar putea ridica la 220.501 de persoane¹³. O mare parte a refugiaților a revenit în localitățile lor în 1941, după reîntregirea României. Calvarul oamenilor a reînceput în primăvara anului 1944, odată cu ofensiva armatei sovietice. Mulți basarabeni, înfricoșați de dictatura sovietică, s-au hotărât să se refugieze în țară, părăsindu-și din nou locurile de baștină. Evidențele incomplete vorbesc despre 115 538 persoane: 82 580 din Basarabia și 32 958 din Bucovina, incluse în planurile de evacuare, plus mulți, mulți alții, al căror număr este necunoscut, care s-au retras pe cont propriu. Pentru unii dintre ei, refugiul avea să fie de a fost de scurtă durată, deoarece partea sovietică a cerut „repatrierea”, sub pretextul că aceștia ar fi „cetățeni sovietici”. Sovieticii, prin diverse metode, făceau propagandă,

¹² Apud Lidia Pădureac, *Refugiați și repatriați basarabeni în studiile de istorie orală*, consultată de mine la adresa:

http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/3958/1/Padureac_refugiati.pdf.

¹³ Ioan Scurtu, Constantin Hlihor, *Complot împotriva României, 1939-1947: Basarabia, Nordul Bucovinei și ținutul Herța în vâltoarea celui de-al doilea război mondial*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1994, ISBN 9789739616249.

identificau și ademeneau refugiații revină în localitățile natale. Convenția de armistițiu între Guvernul Român și Guvernele Națiunilor Unite¹⁴, semnată la Moscova, la 12 septembrie 1944, specifică, la art. 5: „*Guvernul Român și Înaltul Comandament al României vor preda imediat Înaltului Comandament Aliat (Sovietic), pentru înapoierea în țara lor, pe toți prizonierii de război sovietici și aliați, aflați în mâinile lor, precum și pe toți cetățenii internați și pe cei aduși cu sila în România*”; în plus, același articol preciza că toate cheltuielile sunt în sarcina statului român. Se estimează că, până în 30 septembrie 1946, au fost „*repatriate*” în URSS 56 450 persoane (38 352 basarabeni, 8198 bucovineni și 9900 români de peste Nistru)¹⁵. Și pentru cei rămași, au continuat șicanele: dese chemări în fața autorităților, cu veșnica întrebare: „*Vrea sau nu să plece în URSS*”, cu declarații peste declarații ș.a. Mulți din cei reîntorși peste Prut au fost arestați, condamnați la munci forțate în lagăre sau deportați în Siberia și Kazahstanul de Nord.

Pentru Bălți, Wikipedia arată că orașul a suferit distrugerii și deportări de populație, sovieticii deportând și ucigând întâi (1940-1941) pe românii băștinași, care lucraseră pentru statul român (funcționari, juriști, profesori ș.a.), pe preoți și pe refugiați, iar românii și germanii deportând apoi (1941-1944) pe toți cetățenii bănuți că ar fi susținut sistemul sovietic. Deportările spre Siberia și Kazahstan s-au reluat între 1945 și 1954. Începând cu 6 iulie 1949, numai din gara feroviară Bălți-Slobozia au fost deportați în Siberia, zeci de mii de români basarabeni în cadrul operațiunii „*roz*”, adică „*Sud*”. Operațiunea a fost desfășurată de către autoritățile sovietice, care au fost ridicat 12 000 și 30 000 de familii basarabene. Ulterior, în timpul regimului comunist orașul a devenit un centru industrial important pentru nordul Moldovei, cu o populație în mare parte nouă, fie moldo-română venită de la sate, fie rusească sau ucraineană¹⁶.

¹⁴ *Convenția de armistițiu între Guvernul Român și Guvernele Națiunilor Unite*, în Ioan Ardeleanu, Ion Arimia și Mircea Mușat (coord.), *23 August 1944. Documente*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, pp. 670-676.

¹⁵ Ioan Scurtu, Constantin Hlihor, *Op. cit.*

¹⁶ <https://ro.wikipedia.org/wiki/B%C4%831%C8%9Bi>.

Copilăria și tinerețea: anii de formare

Ambii părinți erau funcționari publici, tatăl său ocupând poziția de contabil-inspector de credite la Banca Națională, filiala din Lugoj, iar mama lucra la secția a II-a a Serviciului de Drumuri și Poduri din Lugoj. Pentru mama sa, Tamara, Mircea a avut dintotdeauna un cult aparte. Familia Ivănoiu nu a avut niciodată o locuință proprietate, dar aceasta nu a reprezentat vreo problemă pentru niciunul dintre membrii ei. Au locuit, de-a lungul timpului, la mai multe adrese: prima locuință pe care și-o amintea fusese pe strada Comsomolului (fostă Ștefan cel Mare, iar mai târziu Cernei), unde locuiau cu chirie la un domn Duda. Practic, împărțeau casa cu o familie de evrei mai în vârstă, familia Klein (el fusese funcționar la bancă). Casa avea curte, care era cultivată intensiv de Ilie Ivănoiu (una dintre fotografiile de familie pune în valoare straturile de ceapă). Faptul acesta îmi amintește despre oamenii plecați de la țară, care oricâtă școală au făcut, oricât ar fi urcat pe scara socială, nu s-au jenat niciodată cu originile lor modeste și și-au păstrat obiceiul învățat în curtea casei părintești de odinioară, să fie harnici și să lucreze fiecare palmă de pământ disponibil! Apoi, s-au mutat într-o locuință pe strada Nicolae Titulescu, acolo fiind vecini cu Liviu Roman, care a fost profesorul de română al lui Mircea la Liceul „*Coriolan Brediceanu*”. Ultima locuință, implicit ultima adresă, a fost pe strada Bobâlna. Aici a murit mama sa Tamara și de aici l-a luat pe tatăl său Ilie să îl aducă la Brașov, în garsoniera de pe strada Soarelui, de unde se mutase în apartamentul de pe strada Carpaților. Interesant este faptul că toate aceste adrese erau în plin centrul orașului, pe malul stângal Timișului, în apropierea Podului de Fier, simbol al orașului, construit în 1902.

Sunt convins că a avut o copilărie fericită, fiind bucurie și speranță pentru părinții săi care – la o vârstă destul de tânără încă – cunoscuseră vitregiile soartei: războiul, ocupația sovietică, persecuțiile, refugiul, viața de front, singurătatea, luatul de la capăt, pierderea unora dintre cei dragi, renunțarea la ambițiile personale și la visele din adolescență... I-au dedicat timp, și-au revărsat asupra lui întreaga dragoste și atenție, fără să îl cocoloșească, l-au învățat ceea ce știau mai bine: ce este drept și corect

pe lume! A fost dat la o grădiniță în apropierea casei, situată pe strada Grozăvescu, găzduită de o clădire remarcabilă, o fostă casă boierească, care avea în spate un adevărat parc. „*Eu eram introvertit și foarte critic, cred că la o vârstă fragedă face bine la neuroni. De altfel, nici nu aveam încotro, practic, în afara zilelor de grădiniță, distracția mea preferată era spectacolul străzii privit de la fereastră, timp în care, pentru fiecare trecător, brodam tot felul de scenarii*”... Curios, critic, imaginativ pot fi câteva caracteristici ale copilului de vârstă fragedă; dacă adăugăm o educație aleasă, ne putem aștepta la un viitor pe măsură.

Bucuriile copilului Mircea, ca ale celor mai mulți din acele vremuri constau: iarna, pe uliță sau cu sania pe Dealul Viilor, vara la minunatul ștrand al orașului, iar când părinții erau liberi, excursii în împrejurimi, destinația favorită fiind Băile Buziaș, stațiune balneoclimaterică, cu localitățile componente Buziaș, Silagiu și Bacova, aflată la numai 23 de km de Lugoj. De cele mai multe ori stăteau în gazdă, într-o cameră sau un apartament, la localnici; era foarte convenabil, dar și curat și cu avantajul unor alte mici servicii din partea gazdelor.

Primele patru clase de școală primară le-a urmat la Școala generală nr. 5 din Lugoj, pe malul drept al Timișului, având-o învățătoare pe d-na Florentina Crișan, pe care o cataloga drept „excellentă”. Unchiul doamnei Crișan era Ștefan Bălan (așa au ajuns elevii să îl cunoască), nepot al episcopului Ioan Bălan^{17,18}. De la „*unchiul Ștefan*” (Etienne), pe care îl

¹⁷ Mormântul învățătoarei Florentina Crișan se găsește în Cimitirul Greco-Catolic din Lugoj. Placa verticală din marmură albăstrie a fost spartă de prăbușirea unui tei uriaș din vecinătate, dar bucățile au rămas pe mormânt. Pe ultima bucată, de la bază este inscripționat „ridicat de unchiul Ștefan”.

¹⁸ Fericitul episcop dr. Ioan Bălan (1880-1959) era titularul greco-catolic al Diocezei Lugojului, în momentul interzicerii Bisericii Române Unite cu Roma. A fost seminarist la Arhiepiscopia de Alba-Iulia și Făgăraș, apoi a continuat la Seminarul central din Budapesta (1899-1904). În 1903 a fost hirotonit preot, și a plecat la Viena, la *Augustineum* (*Das höheres Weltpriesterbildungsinstitut zum hl. Augustin*), cunoscut și ca *Frintaneum*, în perioada 1904-1906, unde a obținut doctoratul în teologie. În 1909 s-a mutat la București, unde era nevoie de un confesor greco-catolic, devenind protopop. În 1919 a revenit la Blaj, unde a fost numit Canonic mitropolitan, iar în 1921 Rector al Academiei de Teologie. În 1929, a fost delegat în Comisia Vaticanului pentru redactarea Codului Canonic al Bisericilor Răsăritene. În noiembrie 1936, a fost consacrat la Blaj ca Episcop al Lugojului, în urma numirii episcopului Alexandru Nicolescu ca Mitropolit.

frecvența în copilărie, Mircea Ivănoiu a prins gustul pentru cultura occidentală și pentru limba franceză. Rădăcinile familiei Bălan sunt din Teiuș, unde acesta s-a întors după 1990 și e înmormântat acolo. Următoarele clase, V-VIII, le-a urmat la Școala generală nr. 3 „Ion Vidu”¹⁹, situată lângă Biserica Ortodoxă din Lugoj. Pe o fotografie în cămașă albă și cu cravată de pionier, mama sa a notat data: 19 mai 1964, iar această fotografie a fost pusă și pe panoul de onoare de la parterul Școlii 3. Nu am avut încă posibilitatea să verific, dar cred că a fost permanent premiantul întâi al clasei. Știu că a păstrat seriozitatea și râvna pentru carte pentru tot restul vieții, inclusiv pe durata profesoratului la Universitatea din Brașov, afirmând: „*Dacă nu muncești succesul, tot îl plătești până la urmă, așa că m-am hotărât de mic copil să nu fug de muncă*”.

După școala generală, a urmat secția reală a Liceului „Coriolan Brediceanu” (astăzi Colegiul Național „Coriolan Brediceanu”), în

Refuzând trecerea la ortodoxie, a împărțit soarta celorlalți episcopi greco-catolici, fiind arestat pe 28 octombrie 1948. A fost internat la Dragoslavele, apoi la Mănăstirea Căldărușani (februarie 1949) și de acolo la Penitenciarul din Sighetul Marmăției (mai 1950). A fost mutat cu domiciliu obligatoriu la Mănăstirea Curtea de Argeș (1955). În 1956 a fost transferat la Mănăstirea de maici de la Ciorogârla, unde a rămas în izolare până la sfârșitul vieții. Îmbolnăvind-se grav, a murit într-un spital din București, în 4 august 1959 și a fost înmormântat în cimitirul Belu catolic. Nu a fost judecat și nu a avut oficial nici o condamnare. Pentru martiriul său a fost beatificat de Papa Francisc în 2019. În Piața Iosif Constantin Drăgan din Lugoj, în vecinătatea Catedralei Greco-Catolice, a fost amplasată o statuie a sa, realizată din bronz de Simion Moldovan din Reghin, care a fost sfințită duminică, 20 noiembrie 2022. (<http://www.e-communio.ro/stire/12716-fericitul-episcop-ioan-balan-141-de-ani-de-la-nastere>.)

¹⁹ Ion Vidu (1863-1931), a fost compozitor și dirijor, „*maestru al muzicii corale românești*”. Studiile le-a făcut la Conservatorul din Arad (1880-1881), Caransebeș (1885), urmând apoi cursurile de armonie și dirijat la Iași (1890-1891), cu Gavriil Muzicescu. A predat muzica la Arad și în împrejurimi, în perioada 1881-1888, apoi la Lugoj, la Școala confesională (1888-1918) și Liceul „Coriolan Brediceanu” (1919-1928), încheindu-și cariera didactică cu funcția de inspector general de muzică pentru școlile normale din țară. A desfășurat o vastă activitate de creație, de dirijor al „*Reuniunii române de cântări și muzică*” din Lugoj, publicist și animator. Se remarcă prin lucrările corale: *Din șezătoare*, *Ana Lugojana*, *Răsunetul Ardealului*, *Preste deal*, *Negruta*, *Moartea lui Mihai eroul*, *Ștefan și Dunărea*, care sunt piese antologice ale muzicii corale românești. Între creațiile corale ale lui Ion Vidu, la loc de cinste se rânduiește muzica corală religioasă (https://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_Vidu.)

perioada 1966-1970, un liceu de prestigiu în Banat, după cum îi plăcea mai târziu să își aducă aminte²⁰. „Un liceu serios, din epoca în care școala era un lucru serios și formațiunea multilaterală”. Cred că pentru prima dată am auzit răsunătoarea formulă: „Nu-i român ca bănățeanu’/Bănățan ca lugojanu’/Lugojan ca Brediceanu” de la Mircea Ivănoiu. În liceu, a fost coleg și prieten bun, în ultimii trei ani, cu Dan-Ilie Ciobotea, actualul patriarh²¹. Liceul din Lugoj, înființat în 1837 sub patronajul călugărilor minoriți, ca gimnaziu cu predare în limba latină, a avut, de-a lungul timpului, elevi celebri, dintre care îi amintesc aici pe: Károly Maderspach (1791-1849), inginer; acad. Victor Babeș (1854-1926), bacteriolog și morfopatolog; Ion Popovici-Bănățeanul (1869-1893), nuvelist; Victor Vlad Delamarina (1870-1896), scriitor și acuarelist; Traian Vuia (1872-1950), jurist, inginer și inventator; Virgil Simonescu (1881-1941), pictor și critic de artă; Traian Grozăvescu (1895-1927), tenor; Zeno Octavian Vancea (1900–1990), compozitor și muzicolog; Aurel Ciupe (1900-1988), pictor și desenator; Filaret Barbu (1903-1984), compozitor; Dimitrie D. Stan (1906-1968), muzician; acad. Pius Brânzeu (1911-2002), chirurg; Dan Rebreanu (1933-2022), prozator; acad. Nicolae Breban (n. 1934), scriitor, Gheorghe Schwartz (n. 1945), prozator; Mircea-Traian Sofonea (n. 1957), matematician.

²⁰ Mircea Ivănoiu, interviu acordat lui Gabriel Gherasim, de la memoria.ro, https://www.memoria.ro/marturii/perioade_istorice/dupa_1989/interviu_cu_profesorul_mircea_ivanoiu_din_brasov,_n_dot_1951_la_lugoj_/1620/.

²¹ La începutul lunii februarie 1990, cu recomandarea sa, am fost la București, la Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române, și l-am întâlnit pe colegul de liceu, protosinghelul Daniel, de la Mănăstirea Antim, care conducea de facto BOR. Prea Fericitul Patriarh Teoctist Arăpașu, aflat la vârsta de 75 ani, fugise/ „se retrăsese” în 18 ianuarie la Mănăstirea Sinaia după apariția în presă a celebrei telegrame de felicitare a cuplului Ceaușescu, după binecuvântarea FSN-ului și după protestele zgomotoase ale Grupului de Reflexie pentru Înnoirea Bisericii, avându-l în frunte pe ambițiosul Bartolomeu – Valeriu – Anania. Oficial, patriarhul s-a retras din motive de sănătate și vârstă înaintată. Am publicat un interviu în revista studentească „Replica”, în februarie, cu titlul „Omul din umbra Patriarhiei”. A urmat o ascensiune fabuloasă a controversatului protosinghel Daniel Ciobotea: hirotonit la începutul lui martie episcop vicar pentru Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului cu titlul Daniel Lugojanul, va ajunge în iulie Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, iar în 2007 patriarh.

Răspunzând întrebărilor „Cum erau profesorii atunci? Erau mai severi?”, pentru memoria.ro, Mircea Ivănoiu își amintează²²: „Poate că erau mai severi, dar asta este mai mult de bine decât de rău. În tot cazul, aveau în față elevi mai motivați. Era în școală un respect pentru munca intelectuală, premianții erau cunoscuți în oraș, erau aproape niște celebrități locale, ca să nu mai vorbim despre olimpicii naționali. Diferența este că se învăța la toate materiile. Nu se dădeau note din complezență, inclusiv la sport putea să-ți strice media generală dacă nu puneai osul la orele săptămânale sau la antrenamente. A știi de toate era o trufie, o boală specifică vârstei (adolescenței), se practica acumularea de cunoștințe din toate domeniile care-ți dădea un nimb enciclopedist cu care zdrobeai pe oricine, în grațiile unei fete, de exemplu. Pe de altă parte nu-mi pare o clipă rău pentru că am învățat atâtea, cred că toate mi-au fost de folos la o mai bună înțelegere a lumii, m-au format în spiritul respectului pentru profesiile diferite de a mea, m-au dotat cu un rudiment de gust pentru muzică, arte plastice, natură. Liceul avea ca scop crearea unei platforme solide de cunoștințe care să-ți permită să faci orice opțiune profesională vrei în viață. Nu era colegiu național, era numai liceu de cultură generală, o clasă reală și una umanistică, o altă clasă maghiară și una germană în paralel. În ultimii ani de liceu, rugam părinții să-mi dea bani și, mai mult din snobism, cumpăram și citeam săptămânalele culturale, pe vremea aceea România Literară și Contemporanul. De atunci, s-a format reflexul care nu m-a părăsit până astăzi, acela de a răsfoi 1-2 reviste culturale pe săptămână și încă mă simt bine după asemenea lecturi, care mă țin la curent cu noutățile artistice, aparițiile editoriale, polemicile din lumea ideilor. Opțiunea pentru secția reală am făcut-o la începutul clasei a X-a, știam de la intrarea în liceu că voi urma secția reală, dar asta nu m-a împiedecat să am la latină în clasa IX-a cea mai mare notă pe liceu (îmi aduc aminte numele profesorului, Alexandru Teodori, peste 50 de ani, la acea dată).

²² Un grupaj de Sînziana Badea, 15 noiembrie 2009,

https://www.memoria.ro/marturii/dialog_intre_generatii/13_dot_cum_erau_profesorii_atunci_question_erau_mai_severi_question_/1969/.

Latina era teroare, umaniștii făceau și în clasa X-a. Tot teroare era și la franceză, o profesoară de modă veche, Sidonia Mihoveni (născută Pop), care nu făcea nici o deosebire între elevii umaniști și cei de la real, adică pretențiile erau aceleași, tezele comune și reușeam să-i depășim pe umaniști la rezultate. Ani de-a rândul i-am mulțumit pentru că m-a terorizat, bazele limbii franceze le am de la ea și o limbă străină bine cunoscută face cât o facultate. Dragostea pentru limba franceză o am de la ea și de la unchiul învățătoarei mele, părintele greco-catolic Ștefan Bălan, care făcuse De Propaganda Fide la Roma și cursuri de filologie la Paris. Poveștile lui din amfiteatrele Sorbonei, povești în care străluceau studenții din Est, mi-au rămas în amintire pe vecie. La liceul nostru erau, în anii 1970-1980, trei profesori doctori în științe, ceea ce era o raritate pentru acele timpuri... Ghiță Popescu la matematică, Maria Borbil²³, la chimie (mi-era și dirigintă) și Dan Popescu, la istorie. Doamna Borbil avea boala extemporalelor, dar asta nu ne-a stricat, cel puțin șapte dintre colegii mei de la real au făcut ulterior studii de medicină și alți doi în chimie pură, acuma fiind profesori universitari, șefi de clinici sau institute de cercetare, în țară. Cu Dan Popescu și cu automobilul lui, Renault Dauphin, făceam excursii la arhivele din Caransebeș și-l ajutam la redactarea articolelor de istorie locală. Profesorul meu de matematică, Mircea Băleanu, fusese asistent al lui Caius Iacob la București, aici era probabil retras într-un loc mai ferit, care-l proteja de necazuri politice. Veșnică mulțumire voi purta profesorului Waldmann, care știa ca nimeni altul să te facă să înțelegi, chiar să iubești fizica și de la care am aflat întâia oară faptul că inginerie înseamnă științe aplicate. A emigrat în Germania după 1980 și a murit mult mai repede decât ne-am fi așteptat. Un nume pe care zeci de generații de absolvenți al Liceului „Coriolan Brediceanu” nu-l vor uita niciodată este al profesorului de limba și literatură română, Liviu Roman, un personaj spectaculos, care asculta între 5-10 elevi pe oră și

²³ În alt comentariu la o fotografie, cu ocazia unei reuniuni aniversare de la terminarea liceului, vorbește de „minunata noastră dirigintă, doctor în chimie, doamna Borbil. Un pic cam agresivă după gustul meu, dar nu te plictisești jamais. Mie îmi place să discut cu ea în contradictoriu, cred că o irita nonconformismul meu un pic cam căutat”.

dacă era vorba despre un poet te întreba câte poezii știi pe de rost. La fel operele literare erau investigate la detaliu pentru că voia să se asigure că ai făcut lectura integral și cu atenție. Recordul meu au fost 15 poezii pe de rost la Lucian Blaga și un caiet de 100 file cu lecturi particulare redactat într-o vacanță de vară. Poate vi se pare desuet, dar și memoria este una din calitățile omenești și trebuie educată. Nu este nici o rușine să ai o memorie bună și cu siguranță îți va folosi cândva în viață. Pot să vă povestesc și despre profesorul de sport, Isar, care a fost primul antrenor al vicecampionului european de gimnastică Alina Goreac, la ale cărei antrenamente asistam întâmplător în sala de sport a liceului nostru. Cu el făceam antrenamentele de baschet extrem de dure și trebuie să spun că veneam așa de obosit că adormeam cu capul pe masă. Din această cauză am ratat un extemporal la chimie și am fost silit s-o mai răresc cu sportul. În deschiderea acestor rânduri pomeneam ceva despre motivație. Între elevi era un climat de emulație permanent, nici nu știi dacă transmis de școală sau de familie. Erau zile ale săptămânii când mă sculam mai devreme cu o oră sau jumătate de oră ca să-mi fixez lecțiile învățate în seara precedentă, în special în zilele cu teze trimestriale. Pe drum spre școală, repetam anumite lucruri în gând, mai mult, în pauze mai revedeam anumite paragrafe din lecțiile pentru orele următoare. Norocul meu a fost să dau în școală de câțiva dascăli cu vocație. Peste timp pot să-mi dau seama de implicarea lor în actul de învățământ, de uriașa energie morală și fizică pe care o disipau pentru a-și face datoria”.

L-aș mai adăuga aici și pe profesorul de muzică Octavian Bacău, a cărui fiică, Măriuca Bacău, i-a fost colegă de generație, care a contribuit din plin la exersarea memoriei adolescentului de atunci, prin solfegiile învățate pe de rost la orele sale.

Mircea Ivănoiu, pe lângă faptul că era un elev de excepție, era și un pasionat sportiv și mare amator de drumeții și tabere: când în împrejurimile Lugojului, când pe munți, când la mare, când în deltă, profita din plin de vacanțele școlare. În perioada de sfârșit a școlii generale și în liceu, a fost în excursii și tabere la cetățile dacice de la

Costești, Blidaru și Sarmizegetusa Regia, în Munții Orăștie, la sanctuarul dacic de la Grădiștea Muncelului, dar și în Hațeg, la Ulpia Traiana Sarmizegetusa. O arhivă foto bogată stă mărturie și îi prezintă și pe colegii cu care împărtășea aceste bucurii. Însă, pe vremea aceea (ca și mai târziu, de altfel) era și moda – impusă de regim – a taberelor de muncă. După clasa a XI-a, a fost cu colegii de liceu pe șantierul șoselei Lugoj-IIia, construită din plăci turnate de beton, locuind la școala din Coșava (un sat în comuna Curtea), unde erau dormitoarele elevilor. Altădată, în tabăra de la Bogda, s-a fotografiat cu grupa elevilor din jurul Oțelului Roșu, Bocșei... nu mai știa pe nimeni din imagine, deși i-a întâlnit ulterior – cel puțin pe unii dintre ei – în Timișoara. O altă secvență este dintr-o tabără de la Pârâul Rece unde ca tânăr utecist a fost adus să participe la ridicarea casei unui nevătător din Predeal: „*uteciștii făceau gesturi generoase*”, comentează, probabil cu ironie.

După bacalaureat, Mircea Ivănoiu a dat examen de admitere la Facultatea de Mecanică a Institutului Politehnic „Traian Vuia” din Timișoara, pe care o va urma în perioada 1970-1975. În 1920, Școala Politehnică din Timișoara și-a început activitatea în baza Decretului Regal nr. 4822 din 11 noiembrie 1920. Matematicianul Traian Lalescu a fost primul rector al Școlii Politehnice din Timișoara, iar din 1921, la insistențele lui Lalescu, un alt mare matematician, Victor Vâlcovici, devine profesor la Timișoara și este ales rector al noului centru de învățământ superior tehnic. Viitorul profesor și academician Remus Răduleț a fost absolvent al Facultății de Electromecanică a acestei Școli Politehnice, promoția 1927, fiind cel mai strălucit student pe care l-a avut vreodată Politehnica din Timișoara²⁴. În 1948, Școala Politehnică și-a schimbat denumirea în „*Institutul Politehnic din Timișoara*”, iar din 1970, cu ocazia semicentenarului, i-a fost acordat dreptul de a purta numele de Institutul Politehnic „Traian Vuia” din Timișoara. Institutul cuprindea în acel moment 5 facultăți, cu 24 de specializări pentru ingineri

²⁴ Începând din 1946, Răduleț a ocupat postul de profesor la Școala Politehnică din Timișoara, iar din 1948 a predat și la Institutul de Căi Ferate. Începând cu anul universitar 1951-1952 s-a transferat la București și a devenit profesor titular.

și subingineri, 537 cadre didactice și 5.653 de studenți. Din 1995, prin Hotărârea de Guvern nr. 568 publicată în Monitorul Oficial în data de 16 august 1995, se schimbă denumirea în Universitatea „Politehnica” din Timișoara, denumire care este utilizată și astăzi²⁵. Din relatările sale, știu că a fost un student extrem de conștiincios, învățând cu pasiune și disciplină tot ceea ce se predă, frecventând bibliotecile și fiind conectat la viața culturală studențească și la cea a orașului de pe Bega. Timișoara era un centru universitar foarte serios, cu destui academicieni și cu o filială a Academiei Române²⁶. Academicieni ca: Traian Lalescu (1882-1929), Victor Vâlcovici (1885-1970), Corneliu Mikloși (1887-1963), Ștefan Nădășan (1901-1967), Ilie Murgulescu (1902-1991), Remus Răduleț (1904-1984), Aurel Bărglăzan (1905-1960), Coriolan Drăgulescu (1907-1977), Dan Mateescu (1911-2008), Constantin Avram (1911-1987), Caius Iacob (1912-1992), Gheorghe Silaș (1914-2001), Toma Dordea (1921-2015), Ioan Anton (1924-2011), Traian Lorin Sălăgean (1929-1993), Dan Dubină (n. 1950, cu doi ani mai mare decât Ivănoiu, dar prieteni care au fost împreună în deplasări academice ca studenți) au contribuit din plin la prestigiul acestei *alma mater timisiensis*^{27,28}.

²⁵ https://www.upt.ro/Informatii_cronologie_27_ro.html.

²⁶ Exprim aici o amărăciune, pe care o împărtășeam cu Liviu Sofonea și Mircea Ivănoiu, că nici până astăzi Brașovul nu a reușit să aibă academicieni, căci despre o filială a Academiei nici nu poate fi vorba (aceasta presupune un număr minim de 5 academicieni!).

²⁷ http://www.upt.ro/Informatii_academicieni-si-membri-corespondenti-ai-academiei_857_ro.html.

²⁸ Nu știu dacă, printre academicienii UPT, nu ar trebui să figureze și matematicianul Petre Sergescu, membru corespondent al Academiei din 1937, care a fost profesor în Timișoara în intervalul 1940-1943. După război, în 1919, Sergescu – care era licențiat în matematici la București, din 1917 – a primit o bursă pentru a studia la Paris, unde a urmat cursuri la Faculté des Sciences, École Normale Supérieure și Collège de France. În 1923, Traian Lalescu i-a cerut lui Sergescu să se întoarcă în țară și să susțină teza de doctorat acasă. La 28 noiembrie 1923, Sergescu prezentat teza „*Sur les noyaux symétrisables*” în fața unei comisii formate din Gheorghe Țițeica, Traian Lalescu și David Emmanuel (președinte). În 1924 a început cariera didactică la București iar din 1926 devine conferențiar de Geometrie Analitică la Cluj, apoi din 1 aprilie 1931, profesor titular, predând cursuri de algebră, ecuații integrale, teoria numerelor, teoria funcției și istoria matematicii. Din februarie 1938 este numit profesor de Calcul Diferențial și Integral la Facultatea de Științe. În august 1940, nord-vestul României a

Facultatea de Mecanică avea, în 1970, următoarele specialități: Mașini Hidraulice, Mașini Termice, Material Rulant, Tehnologia Construcției de Mașini (TCM) și Tehnologia Sudurii. A fost foarte mândru și a păstrat cu sfințenie legitimația de student, care „a fost completată de doamna Dia Panaitescu, secretara care trăiește cu siguranță în memoria multor generații de absolvenți ai Facultății. Semnătura cred că era a decanului de atunci, profesor la TCM, Gheorghe Savii”. În piept, purta cu mare demnitate insigna pătrată a Facultății de Mecanică, I.P. Traian Vuia, Timișoara.

Alegând Facultatea de Mecanică și mai precis secția de Mașini Hidraulice, a nimerit – cum s-ar putea spune – într-un cuib cu viespi. Aici exista o tradiție, o catedră prestigioasă, cu oameni extrem de bine pregătiți, muncitori și exigenți. Or, comportamentul de viață al lui Mircea Ivănoiu își are aici unul dintre izvoare. Nu s-a speriat și nu a dat înapoi; și-a suflecat mânecile și s-a apucat meticulos de treabă, având modele pe măsură. În întreaga sa viață de școlar, licean și student s-a dovedit (și va pretinde mai târziu la fel, ca profesor, de la studenții săi) foarte dedicat, foarte studios, foarte disciplinat. Profesorul Aurel Bărglăzan, membru corespondent al Academiei, diplomat cu distincție al Școlii Politehnice, preluase cândva, în calitate de tânăr conferențiar, conducerea disciplinei de Mașini Hidraulice și, implicit, a laboratorului de Mașini Hidraulice. El este considerat întemeietorul școlii românești de mașini hidraulice. Pe urmele sale a mers profesorul și academicianul Ioan Anton, care a fost dezvoltatorul acestei școli naționale de mașini hidraulice. În urma activității de cercetare, acad. Anton a obținut rezultate valoroase în mai multe domenii: hidrodinamica turbomașinilor, turbine, pompe, mașini hidraulice reversibile, cuplaje hidraulice, ventilatoare, turbine de foraj și

fost ocupat de Ungaria în urma Dictatului de la Viena. Învățământul superior românesc din Cluj s-a mutat la Alba-Iulia, Brașov, Sibiu, Timișoara și Turda. Facultatea de Științe a fost mutată la Timișoara, unde a ajuns și Sergescu, activând la Seminarul de Matematică. În 1943, Sergescu s-a mutat la Școala Politehnică din București, unde a ocupat și funcția de rector în perioada 1945-1946. A fost nevoit să părăsească România din cauza instaurării regimului comunist, locuind pentru restul vieții la Paris (<https://mathshistory.st-andrews.ac.uk/Biographies/Sergescu/>).

vânt, hidrodinamica pofilelor și rețelelor de profil, fenomenul de cavitație, efecte de scară. A fost rector al Universității Politehnica Timișoara în perioada 1971-1981 și apoi în 1989. Soția sa Viorica îl secunda în profesie, fiindu-i și colegă de catedră, dar preda la celelalte secții, iar fiul lor, Anton Anton, era numai cu doi ani mai mare decât Mircea Ivănoiu. Încet, încet tânărul student s-a trezit aproape de familia Anton: mentorul și modelul său științific a fost, fără nici o îndoială, acad. Ioan Anton, iar prieten bun i-a fost fiul! Într-un articol prezentat la Chișinău, în 2017, Ivănoiu aduce un omagiu acad. Anton, însă, nu omite perspectiva etică a mentorului său: „*Academicianul Ioan Anton este cea mai proeminentă personalitate a corpului tehnico-academic din Timișoara a doua jumătate a secolului XX. Ioan Anton și-a terminat la Școala Politehnică din Timișoara studiile de inginerie. După admiterea ca profesor (1948) la Facultatea de Inginerie Mecanică, Catedra de Mașini Hidraulice, s-au pus în evidență activitățile științifice și didactice, precum și activitățile administrative la nivel local sau național*”. Apoi vorbește despre „*rolul profesorului Ioan Anton asupra perpetuării și întăririi calității predării, asupra cercetării, continuității și orientării academice; acțiunile sale au consolidat nevoia de modele în educație și au redefinit succesul studiului pe calea înaltei competențe intelectuale și a originalității*”²⁹. În urma solicitării mele, prof. em. dr. ing. Anton Anton mi-a scris: „*Ne-am cunoscut, respectat și eu l-am apreciat foarte mult. Cred că o dovadă concludentă este că l-am propus președinte UASCR al Facultății de Mecanică, un fel de urmaș al meu și nu mi-a părut rău deloc*”³⁰.

Pe baricadele vieții

²⁹ Ivănoiu, Mircea, *Personalități ale învățământului superior tehnic și cercetări românești în domeniul mașinilor hidraulice: acad. Ioan Anton*, în „Cucuteni - 5000 Redivivus: Științe exacte și mai puțin exacte, ed. a 11-a. Culegere de lucrări ale simpozionului Internațional”, Universitatea Tehnică a Moldovei, 16-18 septembrie 2016, Editura Tehnica-Info, Chișinău, 2017, pp. 246-253, ISBN 978-9975-63-368-0.

³⁰ Prof. emerit dr. ing. Anton Anton, mail către autor din data de 22 decembrie 2022, orele 16:11.

La terminarea facultății a primit repartiție (Notă: la vremea aceea se făceau repartiții guvernamentale după terminarea facultății, în funcție de nevoile economiei naționale. Exista o Comisie Guvernamentală de Coordonare a Repartizării în Muncă a Absolvenților de Învățământ Superior, care – în funcție de media studiilor – la nivel național, dădea o „dispoziție de repartizare” absolvenților din fiecare specialitate, indiferent de centrul universitar în care au terminat studiile. Existau priorități și excepții: cei căsătoriți primeau derogare, pentru a putea fi repartizați în aceeași localitate sau localități învecinate, iar cei implicați politic din rândul studenților (adică cei cu funcții în Asociațiile Studenților Comuniști) primeau, la început 1 punct în plus la medie, apoi 50 de sutimi. Există situația caraghioasă, pentru sistemul de notare care este de maximum 10, de persoane care au fost repartizate cu media 10,90!) la Uzina Hidromecanica din Brașov, unde a devenit inginer stagiar la 1 septembrie 1975. A fost inclus în colectivul Biroului Tehnologi de la Secția a 3-a Montaj, a cărei direcție era asigurată de ing. Teodor Cristea. Colegii săi de birou erau: ing. Nicolae Honciuc, ing. Bernd Erich Schütz (coleg de generație de la Timișoara, însă de la secția de Mașini Termice), ing. Ionel Ciucu, ing. Constantin Ștefan și ing. Călin. A fost foarte surprins de personalul tehnic al uzinei, oameni foarte bine pregătiți și talentați, dar modești și discreți, în același timp. Mi-a evocat, în mai multe rânduri, pregătirea largă a inginerilor de altădată, pe care o vedea în contrast cu specializările înguste de astăzi. Aprecia că abia la Hidromecanica a înțeles cu adevărat ce înseamnă pregătirea practică pentru un inginer și era foarte mulțumit de cei câțiva studenți din Elveția și Germania cu care a colaborat, în ultimii ani de activitate la universitate, introducându-i pe la diferite firme din Brașov, care tratau cu toată seriozitatea acest capitol, luând notițe la fiecare pas și întocmind referate ample. Acești studenți considerau examenul la pregătire practică de la întoarcerea acasă. Ca fiind cel mai dificil dintre toate din timpul facultății.

A colaborat cu unii dintre specialiștii uzinei, indiferent de locul în care se aflau în ierarhia acesteia. Avea cuvinte extrem de măgulitoare

despre directorul său, Teodor Cristea, despre ing. Vladimir Gnasienco (o perioadă inginer șef al uzinei), Andrei Kolozsvari, care la peste 70 ani încă lucra în uzină și care i-a fost un adevărat îndrumător. La una dintre primele întâlniri ca proaspăt inginer, Kolozsvari l-a întrebat: „*Ce vrei să faci dumneata aici?*” „*Aș vrea să fac ceva serios!*” a fost răspunsul tânărului stagiar. „Bine. Atunci putem colabora!” și l-a angrenat în realizarea unui stand nou de încercare pentru turbosuflante. Cuvinte bune despre șeful de echipă Lőrincz sau despre alți doi prieteni din uzină: ing. Marius Suci (plecat în Germania, la München și numit astăzi Weber) și ing. Mircea Țigănetea (șef la Oficiul de Calcul).

După încheierea stagiaturii de trei ani la „Hidromecanica” Brașov, Mircea Ivănoiu a obținut prin concurs un post de asistent universitar în specialitatea tehnică absolvită, la Catedra de Mecanica Fluidelor și Termotehnică a Universității din Brașov, fiind angajat („*încadrat*”, cum se spunea la vremea respectivă!), în septembrie 1978.

Apariția Catedrei de Mecanica Fluidelor și Termotehnică și a fost un proces destul de lung, care a inclus unele forme preexistente, dar mai ales necesități ale unor specializări din învățământul tehnic superior brașovean. În 1948 a apărut Institutul Forestier din Brașov, prin transferarea de la Școala Politehnică din București a Silviculturii, iar apoi a fost înființat Institutul de Mecanică din Brașov. Ambele aveau să își schimbe numele, după cum și l-a schimbat și orașul, devenit Stalin, între 8 septembrie 1950 și 24 decembrie 1960³¹. Primul profesor de

³¹ Numele lui Stalin a fost atribuită unor orașe din blocul socialist, în contextul cultului personalității acestuia: Orașul Stalin (1950-1960) - Brașov, România; Qyteti Stalin (1950-1990) - Kuçova, Albania; Șalin (1949-1956) - Varna, Bulgaria; Sztálinváros (1951-1961) - Dunaújváros, Ungaria; Stalinogród (1953-1956) - Katowice, Polonia; Stalingrad (1925-1961) - Volgograd, Rusia; Stalinabad (1929-1961) - Dușanbe, Tadjikistan; Stalino (1924-1961), Donețk, Ucraina; Stalinsk (până în 1961) - Novokuznețk, Rusia; Staliniri (1936-1961) - Ținvali, Osetia de Sud; Stalingrad (până în 1961) - Nové Město, Cehia; Stalinogorsk (1953-1961) - Bobriki/ Novomoskovsk, Rusia; Stalinskoje (până în 1961) - Belowodskoje, Kîrgîzstan; Stalinstadt (1953-1961) - Eisenhüttenstadt, Germania Democrată. La Brașov, unii de la Institutul Forestier au considerat necesar să facă și ceva în plus, și au scris pe colțul din stânga sus al versantului nordic al Muntelui Tâmpa numele infamului dictator. (https://ro.wikipedia.org/wiki/Ora%C8%99ul_Stalin.)

Termotehnică a fost Radu-Emil Mărdărescu (1907-1968), cu studii serioase la Dresda, venit de la fosta uzină I.A.R. Brașov, unde a fost director al Fabricii de Motoare. El a fost fondatorul Catedrei de Automobile și Tractoare, de la Institutul de Mecanică, în 1949, și a ținut primele prelegeri de Termotehnică, publicând în 1952 primul curs. Până la formarea Institutului Politehnic din Orașul Stalin (IPOS), în 1956, prin fuziunea Institutului de Mecanică din Orașul Stalin (IMOS) cu Institutul Forestier din Orașul Stalin (IFOS), Termotehnică și Mecanica Fluidelor au fost apanajul unor catedre cu profil neenergetic. Odată cu apariția Institutului Politehnic din Brașov, aceste discipline, predate de Victor Hoffmann și, respectiv, Aurel Radu, la care s-a adăugat și Electrotehnica, au format Catedra de Energetică (1957-1959), șef de catedră fiind conf. dr. ing. Victor Hoffmann. În urma separării disciplinelor cu profil electric, denumirea catedrei a devenit „*Termotehnică și Mecanica Fluidelor*”, șefi de catedră: prof. dr. ing. Victor Hoffmann (1959- 1973) și prof. dr. ing. Victor Benche (1973-1985). În perioada 1985-1990, disciplinele de Termotehnică și Mecanica Fluidelor sunt înglobate, cu tot cu personalul catedrei, în Catedra de Mecanică Agricolă, rebotezată după modificare: Catedra de Mecanică Agricolă, Termotehnică și Mecanica Fluidelor, șef de catedră prof. dr. ing. Simion Popescu³². După 1990, a reapărut Catedra de Termotehnică și Mecanica Fluidelor, avându-i ca șefi de catedră, în ordine, pe: conf. dr. ing. Dumitru Fetcu, prof. dr. ing. Nicolae Veștemean, prof. dr. ing. Victor Benche și prof. dr. ing. Adrian Postelnicu³³. În afară de cei menționați anterior, din catedră au mai făcut parte: prof. dr. ing. Alexandru Todicescu, prof. dr. ing. Nicolae

³² Prof. dr. ing. Simion Popescu mi-a explicat faptul că erau niște cerințe legate de numărul de membri pentru ca o catedră să poată funcționa. Or, nici Mecanica Agricolă, nici Termotehnică și Mecanica Fluidelor (aceasta și mai mică!) nu îndeplineau acest criteriu. Așa s-a luat decizia comasării: „*o lipitură artificială, un concubinaj de conjunctură. Atunci, Facultatea de Mecanică avea doar trei catedre: 1. Automobile, 2. Mecanică și Rezistența Materialelor și 3. Mecanică Agricolă, Termotehnică și Mecanica Fluidelor*” (convoorbire telefonică cu prof. Simion Popescu din 15 decembrie 2022).

Șerbănoiu, conf. dr. ing Gabriel Turzó, prof. Băcanu, prof. dr. ing. Ioan Boian, prof. dr. ing. Virgil-Barbu Ungureanu (venit la universitate în 1981, după Ivănoiu, dar cel mai apropiat de vârstă, prof. dr. ing. Vasile Șova, prof. dr. ing. Maria Șova, prof. dr. ing. Daniela Șova, Ovidiu M. Crăciun, prof. Maria (Irina) Mureșan, prof. Rodica Ghimbășan.

După trecerea la organizarea pe departamente, catedra subțiată consistent și ajunsă sub 10 membri, a trecut la Departamentul de Inginerie Mecanică al Facultății de Mecanică³⁴.

Dacă, după finalizarea corpurilor de clădire pe Colina Universității (1972), sediul catedrei a fost stabilit în corpul H, în prelungirea clădirii Facultății de Industrializarea Lemnului, prin grija prof. dr. ing. Victor Hoffmann, care ocupa funcții de conducere în acea perioadă, s-au atribuit spații convenabile pentru înființarea laboratoarelor, pentru săli de seminar, birouri, bibliotecă, atelier mecanic al catedrei. Astfel, s-au putut amplasa instalații de laborator de mare anvergură atât cu scop didactic, cât și de cercetare. Unele instalații au fost concepute de colectivul didactic al catedrei și parțial realizate în atelierul mecanic al catedrei.

În anii '80, Gabriel Turzó a proiectat și realizat un tunel aerodinamic în circuit închis, de mici dimensiuni, cu dispozitive de măsură bazate pe greutate, care a putut să satisfacă mai degrabă necesități de cercetare științifică studentescă. Replica la scară mult mai mare, dotată cu o balanță tensometrică originală pentru profil cu eleron, nu a întârziat să apară din partea aceluiași profesor Gabriel Turzó. În acest tunel, Turzó și Ivănoiu au testat profile de tip NACA³⁵ pentru cei de la ICA Ghimbav, iar rezultatele obținute au fost identice cu cele obținute de

³³ Paragraful privind istoria Catedrei de Mecanica fluidelor și Termotehnică are ca punct plecare o istorie a acestei catedre, care se găsește la adresa:

file:///Users/horiasalca/Documents/Monografia_FIM_2014.pdf.

³⁴ „Din lipsă de spațiu didactic a pierdut și laboratoare, unele fiind transformate în săli de clasă unde se predau cursuri proiectate de pe laptop”, deplângea Mircea Ivănoiu.

³⁵ Profilele NACA sunt forme de profil aerodinamic pentru aripile aeronavelor dezvoltate de National Advisory Committee for Aeronautics (NACA), în română: Comitetul Național Consultativ pentru Aeronautică. Forma profilurilor NACA este descrisă folosind o serie de cifre care urmează cuvântului „NACA”

(https://en.wikipedia.org/wiki/NACA_airfoil.)

laboratoare cu renume ³⁶. În laboratorul de Hidraulică, tunelul hidrodinamic a folosit pentru realizarea unor încercări de ventile și vane cu dimensiuni apreciabile în cadrul unor contracte, de profesorii Turzó, Benche și Crăciun. În același tunel, profesorul Gabriel Turzó a făcut primele încercări din România cu rețele de profile hidrodinamice compliante.

Până în 1990, M. Ivănoiu a predat numai cursuri de Mecanica Fluidelor și Mașini Hidropneumatice, plus seminariile și laboratoarele aferente. După aceea, pe seama schimbărilor care au avut loc, a predat și discipline ca: Aerodinamica, Acționări hidropneumatice, iar mai recent: Dezvoltare Durabilă, Surse de energie slab poluante, Mașini hidraulice. A preluat biroul profesorului Veștemean când acesta a devenit șef de catedră, prilej de bășcălie pentru colegi. Cabinetul era la trecerea din Corpul H în Corpul G, iar scaunul de birou aparținuse Aurorei Ionescu, care plecase în Germania. De aici gluma permanentă, că va pleca în la rândul lui în Germania. Colegii și prietenii săi cei mai apropiați au fost Adrian Postelnicu și Virgil Barbu Ungureanu, acesta din urmă venit la catedră în 1981.

În anii 1990-1991 a fost ales președinte al Alianței Civice Brașov. Din decembrie 1991 a beneficiat, pentru o perioadă de doi ani, de o bursă profesională franceză și una europeană pentru stagiul și studiul, la INSA (Institutul Național de Științe Aplicate) Lyon. După anul 1994 a revenit în țară. În ultimii ani, prin participare la programe europene și alte obligații profesionale, a vizitat câteva instituții europene de învățământ și cercetare: La Rochelle, ADEME Paris, Pavia, Bradford, Cork, Bruxelles. După 1995 a fost persoană de contact în programul EurinsA - program de formare a viitorilor ingineri europeni. În vara anului 2000 a făcut prima vizită în Statele Unite, pe coasta de Est, la invitația și cu ajutorul Lydiei Bradley-Gheorghiu, iar din iunie 2001 a ocupat poziția de director-programe în cadrul Fundației ASPERA ProEdu Brașov.

³⁶ Prof. Virgil-Barbu Ungureanu își amintește că ar fi vorba de un profil NACA 002, pentru care au găsit ulterior rezultatele măsurătorilor făcute de americani cu un tunel superperformant, iar erorile brașovenilor au fost de 1-2%, ceea ce este fabulos! (convorbire telefonică din 13 decembrie 2022).

Și-a completat studiile la INSA Lyon, în domeniul turbinelor eoliene. Studiile sale doctorale au avut ca obiect optimizarea rețelelor de profile din mașinile hidraulice axiale. A predat de-a lungul timpului cursuri de Mecanica Fluidelor, Mașini Hidraulice, Energie și Protecția Mediului, Dezvoltare Durabilă, remarcându-se ca un profesor exigent, dar care reușea să rămână foarte apropiat de studenți.

La un moment dat, Ivănoiu este căutat de la rectorat pentru a se stabili o întâlnire cu rectorul... (De asta nu sunt chiar sigur, dar până la urmă nu contează dacă s-a dus la rector, l-a întâlnit rectorul „întâmplător” sau i-a transmis dispoziția prin intermediari, poate chiar din catedră.) Solicitarea/recomandarea era „să aibă grijă de fiul tovarășului prim de la Județeană de Partid”, cu care urma să aibă examen de Mecanica Fluidelor. Evenimentul se petrecea la începutul anilor '80, rectorul fiind înlocuit din funcție în 1984, când învățământul românesc a intrat în „*epoca matriarhatului*”³⁷. Văzând că tata, ditamai prim-secretarul, nu a putut rezolva, tânărul chefliu (că student nu prea era, în înțelesul propriu) a luat problema în mâinile sale spre rezolvare. Astfel, într-o seară, după terminarea activității, Mircea Ivănoiu venea acasă cam obosit. Pe holul blocului de garsoniere, lângă ușa sa, rezemat de perete aștepta „*candidatul*”. Pe pardoseala de mozaic, o cutie de mari dimensiuni: - Bună seara, dom' profesor! - Bună seara! Ce faci aici? - Vă așteptam... Haideți, vă rog, să rezolvăm problema cu examenul!... Profesorul rămâne cu gura căscată: - Adică în ce fel să o rezolvăm?! - Uitați, v-am adus un televizor color, este al dvs., iar dumneavoastră îmi dați examenul! - Nu se poate așa ceva. Te rog să îl iei de aici, iar pentru examen să te pregătești, că altfel nu treci. - Eu aici îl las, fie ce-o fi. - Măi băiete, nu fã prostii: ia televizorul și du-te în treaba ta! Studentul nu și nu! Se pare că până la urmă, băiatul a plecat, lăsând televizorul unde era, pe hol, aproape de ușa garsonierei. A trebuit sunată miliția, explicată problema, fără a se discuta deschis poziția tatălui, să ridice coletul și să găsească păgubașul. Nu s-a auzit vreodată de un dosar de dare de mită sau altceva... Băiatul a fost

³⁷ Câteva nume răzlețe: Elena Ceaușescu, Suzana Gâdea, Coletta de Sabata, Filofteia Negruțiu, dar tema merită aprofundată!

transferat la altă secție a facultății, unde profesorul titular de curs era mai culant și problema s-a rezolvat. „Bila neagră” a tânărului profesor de fluide avea să rămână!

O latură mai puțin cunoscută a lui Mircea Ivănoiu este cea de istoric și memorialist, el fiind un martor atent al peisajului social românesc din secolul XX. Dintre realizările sale ne rămân câteva de excepție. A creat o bibliotecă digitală de interviuri, cărți și imagini din istoria modernă a României (<http://www.memoria.ro>) – a consemnat „*memoria orală*” a celor care au trăit nemijlocit frământările veacului trecut, mai ales drama refugiaților basarabeni și nord-bucoveneni. A ilustrat viața din România Mare <https://romaniainterbelica.memoria.ro>) pe harta interactivă a vechilor județe și ținuturi. A documentat începuturile grele, dar adesea romantice, ale aviației românești (<http://www.aviatori.ro>). În calitate de director executiv al Fundației ASPERA ProEdu Brașov, a catalizat energiile românilor de pretutindeni în sprijinul proiectelor culturale și în ajutorarea celor mai talentați studenți cu burse și mobilități externe. Aceste realizări culturale au fost încununuate de premiul „Dimitrie Gusti” al Academiei Române la secțiunea Sociologie pentru lucrarea: „*Oameni prin vremuri. Bucoveneni în secolul XX*”, autori: Ștefan Ungurean și Mircea Ivănoiu, 2015.

Dispariția sa prematură a lăsat multe proiecte neterminate și un gol în sufletele celor care l-au cunoscut și apreciat.

Horia Salcă și Mircea Ivănoiu: o prietenie de peste trei decenii

Pe Mircea Ivănoiu îl știam din vedere de pe coridoarele facultății încă din anul I; era greu de ignorat: un tip prezentabil, brunet, înalt și bine legat, cu alură de sportiv din atletica grea, cărând în permanență o servietă uriașă. Personajul purta mustață și barbă (nu apăruseră încă firele albe), fapt care instinctiv te făcea să te gândești la un nonconformist. Avea reputația unui zbir, a unui profesor exagerat de exigent, dar aceasta avea să se dovedească a fi percepția celor care fie au rămas repetenți (nu puțini!) din cauza disciplinei pe care o preda, fie au reușit cu greu după re-examinare să treacă de acest examen. Ne-am cunoscut direct în anul

al treilea, într-o zi de joi, pe 5 octombrie 1989. Era pe atunci șef de lucrări și era înscris la doctorat la Timișoara, cred și l-am întâlnit în postura de titular al cursului de Mecanica fluidelor, mașini și acționări hidropneumatice, dar și responsabil de seminar și totodată de laboratorul aferent disciplinei. Un tip serios, aplicat și extrem de atent în exprimare, iar cursul s-a dovedit pe măsură: clar și concis! Primul hop avea să vină după încheierea Staticii, când, la Cinematică (iar mai târziu puțin și la Dinamică) a introdus operatori noi, pe care nu îi cunoșteam de la matematică: derivata substanțială și vectorul vârtej.

Mecanica fluidelor este preocupată de aflarea câmpului de viteze și de presiuni în timp ce mecanica solidelor este preocupată în special de aflarea tensiunilor din masa unui corp. Ecuatiile Navier-Stokes sunt comune pentru cele două discipline. Termodinamica tehnică are impact față de ambele întrucât distribuția de temperaturi crează dilatații volumice, influențează curgerea și poate fi luată în considerare la bilanțul energetic global al sistemului.

Mie mi-ar fi plăcut mai mult o predare matematizată a disciplinei, à la Lazăr Dragoș³⁸, din care ecuațiile utilizate curent în mecanica fluidelor să fie doar unele particularizări. Această abordare este însă mai abstractă și dezavuată de majoritatea studenților și chiar de universitari din alte discipline ingineresti.

Prima vizită acasă a fost pe la jumătatea lunii noiembrie 1989: o garsonieră într-un bloc turn pe str. Soarelui nr. 8, la etajul al treilea, la capătul dinspre Calea București, lângă blocul de patru etaje cu poșta (vis-à-vis cu magazinul de mobilă) și foarte aproape de intersecția cu str. Poienelor și str. Saturn. Garsoniera era prima sau a doua pe dreapta lângă scări. De la intrare, am observat un pat metalic, mai lat decât unul de campanie, o veioză metalică fixată de capătul patului, două sau trei opaițe cu gaz lampant pentru frecvențele întreruperi ale curentului electric, un

³⁸ Lazăr Dragoș, *Principiile mecanicii mediilor continue*, Editura Tehnică, București, 1981; Lazăr Dragoș (1930-2009) a fost un matematician și mecanician român, elev al lui Caius Iacob, membru al Academiei Române, cu contribuții la mecanica mediilor continue, mecanica analitică, magnetodinamica fluidelor, metode matematice în aerodinamică, https://ro.wikipedia.org/wiki/Laz%C4%83r_Drago%C8%99.

corp de mobilier cu sertare pe care era un casetofon metalic cu amplificator separat, „rack” marca AKAI, iar deasupra o husă de pânză, în care aveam să aflăm că se ascunde un pick-up japonez, direct drive. Așadar un semn că locatarul era mare amator de muzică și, aveam să aflăm apoi, din discuțiile din pauze sau din afara facultății, un fin cunoscător. Nu știu exact când s-a născut și de unde vine afinitatea sa pentru muzică, dar cu siguranță a fost cel puțin o persoană care a înlesnit-o considerabil; *„O contribuție însemnată a avut-o prietenul meu din adolescență Ivan Bloch, de la care am avut primele discuri simfonice. Pe primul îl văd și acum, era un Mozart, un LP est-german. Trec, din când în când, când ajung în Lugoj, să îl văd”*. În colțul din stânga față erau corpuri billy până aproape de tavan, pline cu cărți, dosare, bibliorafturi și cutii; în partea de jos a bibliotecii se vedea o husă argintie, care proteja o mașină de scris Olivetti Studio 46. În capătul opus intrării era o fereastră destul de mică, orientată spre Dârste, dar a cărei priveliște se oprea în următorul bloc turn, care era și ultimul; în stânga ferestrei, așa-zisa bucătărie, în fapt o chicinetă strâmtă. Ce atrăgea atenția în mod deosebit era un afiș sau fotografie cu portretul lui Nichita Stănescu, pe un format cam A3. M-am gândit atunci cum aș putea desluși mai repede gusturile profesorului – și, mai nou, și prietenului meu – dar multe semănau deja cu ale mele... Pe peretele din dreapta un birou uriaș: era, de fapt, o planșetă de proiectare veche, din lemn, adusă la orizontală, „rarisimă”, cum îi plăcea să spună.

La una dintre vizite, mi-a dat o listă cu adresele câtorva edituri sau rețele de librării din Occident, de unde aveai șansa să primești cataloage ale ultimelor apariții, iar mai apoi, la cerere, și cărți. Dintre acestea îmi mai amintesc de: Librairie 123 și FNAC, din Franța, sau Orbis Books, din Marea Britanie. Am scris imediat și în vreo două-trei săptămâni aveam deja câteva cataloage. După ce le-am răsfoit, am scris înapoi solicitând cărți. Surpriză: am primit aviz poștal să ridic de la poșta de cartier colete cu cărți, la interval de una-două săptămâni! Nu-mi venea să cred că țin în mâini Emil Cioran, Mircea Eliade, Eugène Ionesco sau Marguerite Yourcenar, în edițiile Folio de la Gallimard (Notă: Venită pe

lume dintr-un fond excepțional, Collection Folio a fost rapid recunoscută ca o resursă ideală, bazată pe cele mai bune cărți din patrimoniul mondial și introduce literatura în mișcare. Autorii fondatori (Albert Camus, Romain Gary, André Gide, Jean Giono, Joseph Kessel) au deschis ușa noilor talent.

Folio îi însoțește pe autori pe o perioadă lungă de timp, de la primele lor romane până la premiile literare care îi consacră uneori, fără a uita să mizeze astăzi pe ceea ce va fi mâine moștenirea noastră literară. Pentru că adevărata putere a literaturii este de a păstra emoția, de a comunica dincolo de timp. Prin format, catalog și preț, Folio a pus (și continuă să o facă!) literatura la îndemâna oricui; lectura încetează să mai fie un privilegiu pentru a deveni o împărtășire. <https://www.gallimard.fr/Catalogue/GALLIMARD/Folio/Folio#>! Sau, poate că se întâmpla prin ianuarie 1990, o ediție a lui Alexandre Soljénitsyne, *L'archipel du Goulag, de la Seuil!* Cum au trecut de cenzură, de Securitate, chiar în timpul ultimului congres al PCR?! Cu toate avatarurile prin care a fost nevoită să treacă biblioteca mea, prin comprimări și renunțări succesive, pe acestea le-am păstrat pentru aducerea aminte a acelor vremuri... Bineînțeles că sosirea unui asemenea colet însemna să alerg într-un suflet la facultate sau să îl sun pe Mircea Ivănoiu, și să îi povestesc, iar el îmi spunea ce a primit, la rândul său, pentru a putea apela la ele.

În 23 decembrie 1989 mi-a apărut un lung articol în primul ziar al Brașovului, fostul „*Drum nou*” rebotezat „*Gazeta de Transilvania*”, după celebrul ziar al orașului fondat de George Barițiu la 1838, de aceiași tovarăși, care până în ultima clipă au fost în solda Județenei de partid³⁹! Îmi amintesc cum m-a felicitat și mi-a propus să mă gândesc la o revistă studentescă... Ulterior avea să apară „*Replica*”, unde Mircea Ivănoiu a fost un stâlp.

A fost o călăuză și un inspirator, fiind printre puținii mei foști profesori care nu au urcat brusc două-trei grade didactice și au ocupat

³⁹ Ioan Popa, Eduard Huidan, Ermil Rădulescu, Liviu Comșia, I. Al. Barbu, Alexandru Dincă, Adrian Teacă, Cornelius Popa.

funcții. Ba chiar s-a alăturat studenților care luau atitudine și protestau față de puterea neocomunistă instalată și cu intenția de a participa la alegeri: Frontul Salvării Naționale! Imediat după înființarea organizației, Mircea Ivănoiu a fost ales în conducerea Alianței Civice Brașov, alături de dr. Teodora Vlase⁴⁰, Cristinel Murzea, Ioan Ghișe, Ioan Matlac.

Doctoratul

Înscriș la doctorat la acad. Ioan Anton, cu o temă legată de cavitație, și-a autoimpus o exigență cumplită. Experimentele nu se puteau efectua decât în Timișoara, iar distanța și obligațiile de la catedra din Brașov l-au împiedicat să finalizeze, iar apoi a plecat în Franța, pentru studii DEA. Mircea Ivănoiu s-a (re)înscriș la doctorat în 2011, la prietenul său Adrian Postelnicu, domeniul de doctorat Inginerie mecanică. A susținut teza de doctorat în 13 decembrie 2014. După moartea lui Adrian Postelnicu a trecut la domnul prof. Vlase Sorin. Prin Ordinul Ministrului Educației nr. 3181 din 6.02.2015 a obținut titlul de doctor. Titlul tezei de doctorat a fost: *„Analiza rețelelor de profile proprii rotorilor hidraulici axiali, în vederea optimizării energetice și/sau cavitaționale”*⁴¹. Despre teză, Ivănoiu spunea amuzat: *„Aproape operă de tinerețe, de aceea am și numit-o «modele istorice»... Mulțumesc tuturor celor care au băgat-o de seamă, este o lucrare cronofagă, cu multe figuri, predată editurii tehnoredactată în proporție de 85%, format B5, peste 170 pagini. Pe copertă este o simulare numerică 2D, „modelul” zilei de azi, care va fi istorie peste câțiva ani”*.

⁴⁰ Mama colegului meu de liceu de la LSN Brașov, Horia Vlase, decedat la numai 56 ani, absolvent de medicină la Timișoara, iar apoi la Mount Sinai Hospital în New York City, fost nefrolog la North Shore din Long Island

<https://www.bryantfh.com/tributes/Horia-Vlase-1>. Dr. Alexandru Liviu Vlase, decedat la 84 ani, în 2020 a fost endocrinolog în Brașov până la pensionare

<https://claytonfuneralhome.com/tribute/details/3905/Dr-Alexandru-Vlase/obituary.html>.
⁴¹ Teza doctorat publicată apoi sub formă de carte: Mircea Ivănoiu, *Turbine eoliene cu ax vertical (VAWT) Modele istorice ale transferului energetic*, Editura Universității Transilvania Brașov, 2013.